СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ (ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ) : АВТОРЕФ. ДИС... КАНД. ЮРИД. НАУК: 19.00.06[1]

Лемик Р. Я.

Реферат. Дисертаційне дослідження Лемик Р. Я. присвячене процесуально-правовій природі застосування спеціальних психологічних знань у цивільному судочинстві України. Завдання роботи полягало в тому, щоб визначити місце судово-психологічної експертизи в структурі цивільного процесу, з'ясувати її межі та порядок використання в різних категоріях цивільних справ. Дисертацію виконано за спеціальністю 19.00.06 «Юридична психологія» під науковим керівництвом Костицького М. В. і захищено 24 березня 2004 р. у спеціалізованій вченій раді Д 26.007.03; автореферат вийшов у Києві (Нац. акад. внутр. справ України, 2004, 17 с.). Авторка уточнює поняття судово-психологічної експертизи, її види та характерні ознаки, встановлює порядок призначення й проведення цього виду експертного дослідження. Вихідним пунктом слугує загальне поняття судової експертизи як дослідження, яке фахівець здійснює на основі спеціальних знань, а його висновок надходить до суду як доказ; на цій основі запропоновано власні дефініції понять «судова експертиза» та «судово-психологічна експертиза». За цим підходом експерт-психолог оцінює психологічний стан підекспертної особи за допомогою визнаних методів, а його висновок суд досліджує як доказ поряд з іншими. Окремо проаналізовано межі та компетенцію експертизи в кількох категоріях цивільних справ: про визнання недійсними правочинів, укладених суб'єктами з вадами волі; у шлюбно-сімейних правовідносинах; про компенсацію моральної шкоди; у спорах із зобов'язальних правовідносин. Визначено предмет, метод, принципи та ознаки судово-психологічної експертизи в цивільному процесі. Підсумком роботи стали пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення правового забезпечення призначення та проведення судово-психологічних експертиз у цивільному судочинстві. Положення дисертації зберігають значення для суддів, адвокатів і судових експертів-психологів: вони допомагають окреслити коло питань, які можна ставити перед експертом-психологом у цивільних справах, і розмежувати психологічну оцінку стану особи та правову кваліфікацію її дій, що належить суду.

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, цивільний процес, спеціальні психологічні знання, вади волі, недійсність правочину, шлюбно-сімейні спори, моральна шкода, зобов'язальні правовідносини, компетенція експерта-психолога, юридична психологія.

Forensic Psychological Examination in the Civil Procedure of Ukraine (Problems of Theory and Practice): Extended Abstract of the Dissertation for the Degree of Candidate of Law, Specialty 19.00.06

Lemyk R. Ya.

Abstract. The use of specialised psychological knowledge in civil litigation raises questions about the procedural nature, scope and limits of forensic psychological examination outside criminal proceedings. Lemyk R. Ya. addresses these questions in a candidate dissertation in legal psychology (specialty 19.00.06) supervised by Kostytskyi M. V. and defended in 2004 before specialised academic council D 26.007.03; the extended abstract was issued by the National Academy of Internal Affairs of Ukraine. The study examines the procedural and legal nature of using psychological expertise within civil procedure, clarifies the concept, types and distinctive features of forensic psychological examina-

tion and describes how such an examination is ordered and conducted. Building on the general concept of forensic examination as research carried out by a specialist whose opinion reaches the court as evidence, the author proposes her own definitions of forensic examination and forensic psychological examination. The scope and competence of the expert psychologist are analysed in several categories of civil cases: invalidation of transactions concluded by persons with defects of will, family and matrimonial disputes, compensation for non-pecuniary (moral) damage and contractual obligations. The subject, method, principles and characteristic features of this type of examination are defined. The dissertation concludes with proposals for improving the legal framework governing the appointment and performance of forensic psychological examinations in civil litigation. Its findings remain relevant for judges, attorneys and forensic psychologists who formulate questions for experts in civil cases and need to separate psychological assessment from legal qualification.

Keywords: forensic psychological examination, civil procedure, Ukraine, special psychological knowledge, defects of will, invalidity of transactions, family disputes, non-pecuniary damage, expert competence, legal psychology.

Першоджерело: *Лемик Р. Я. Судово-психологічна експертиза в цивільному процесі України (проблеми теорії та практики) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06 / Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2004. 17 с. Реферат оприлюднено в журналі 02.06.2021.*

References

1. Lemyk R. Ya. Sudovo-psykholohichna ekspertyza v tsyvilnomu protsesi Ukrainy (problemy teorii ta praktyky) [Forensic Psychological Examination in the Civil Procedure of Ukraine (Problems of Theory and Practice): Extended Abstract of the Dissertation for the Degree of Candidate of Law, Specialty 19.00.06] : Avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 19.00.06 : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. Vol. 8, No. 1 (43). URL: https://expertize-journal.org.ua/psikhologichna-ekspertiza/5083-lemik-r-ya-sudovo-psikhologichna-ekspertiza-v-tsivilnomu-protsesi-ukrajini-problemi-teoriji-ta-praktiki-avtoref-dis-kand-yurid-nauk-19-00-06-r-ya-lemik-nats-akad-vnutr-sprav-ukrajini-k-2004-17-c-ukp (onovlena versiia vid 04.11.2026). [in Ukrainian].